



## Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

17. siječnja 2019. \*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Konačnost namire u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnih papira – Direktiva 98/26/EZ – Područje primjene – Pojam ‚nalog za prijenos‘ – Nalog za plaćanje koji je vlasnik standardnog tekućeg računa izdao kreditnoj instituciji kasnije proglašenoj insolventnom”

U predmetu C-639/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputila Augstākā tiesa (Vrhovni sud, Latvija), odlukom od 8. studenoga 2017., koju je Sud zaprimio 15. studenoga 2017., u postupku

**SIA „KPMG Baltics”**, u svojstvu stečajnog upravitelja društva AS „Latvijas Krājbanka”,

protiv

**SIA „Ķipars AI”**,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: T. von Danwitz (izvjestitelj), predsjednik sedmog vijeća, u svojstvu predsjednika četvrtog vijeća, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Juhász i C. Vajda, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za društvo SIA „KPMG Baltics”, koje djeluje u svojstvu stečajnog upravitelja društva AS „Latvijas Krājbanka”, J. Ozoliņš,,
- za latvijsku vladu, I. Kucina i E. Petrocka-Petrovska, u svojstvu agenata,
- za češku vladu, M. Smolek, J. Vláčil i O. Serdula, u svojstvu agenata,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju G. Rocchitta, *avvocato dello Stato*,
- za Europsku komisiju, H. Tserepa-Lacombe i I. Rubene, u svojstvu agenata,

\* Jezik postupka: latvijski

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,  
donosi sljedeću

### Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive 98/26/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 1998. o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnih papira (SL 1998., L 166, str. 45.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 11., str. 3.), kako je izmijenjena Direktivom 2009/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. (SL 2009., L 146, str. 37.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 12., str. 73.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 98/26).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između, s jedne strane, društva SIA „KPMG Baltics”, koje djeluje u svojstvu stečajnog upravitelja društva AS „Latvijas Krājbanka”, i, s druge strane, društva SIA „Kipars AI”, u vezi s nalogom za plaćanje koji je potonje izdalo društvu Latvijas Krājbanka.

### Pravni okvir

- 3 Uvodne izjave 1. do 4. Direktive 98/26 glase:
  - „1. Budući da je u Lamfalussijevom izvješću iz 1990. godine za guvernere središnjih banaka Grupe deset zemalja prikazan važan sistemski rizik svojstven sustavima plaćanja koji posluju na temelju nekoliko zakonskih tipova saldiranja plaćanja, posebno multilateralnog saldiranja; budući da je smanjenje zakonskih rizika koji su vezani uz sudjelovanje u ukupnim vremenskim sustavima namire od iznimne važnosti, a što daje veći razvoj ovih sustava.
  2. Budući da je također od najveće važnosti smanjenje rizika koji je povezan sa sudjelovanjem u sustavima za namiru vrijednosnih papira, naročito tamo gdje postoji uska veza između tih sustava i platnih sustava.
  3. Budući da se ovom Direktivom nastoji doprinijeti učinkovitom i financijski isplativom izvršavanju inozemnih aranžmana za plaćanje i namiru vrijednosnih papira u Zajednici, čime se jača slobodno kretanje kapitala na unutrašnjem tržištu; [...]
  4. Budući da je poželjno da države članice zakonima nastoje smanjiti na najmanju mjeru poremećaj u sustavu izazvan stečajnim postupkom protiv sudionika u sustavu.
- 4 U skladu s člankom 1. te direktive:

„Odredbe ove Direktive primjenjuju se na:

  - (a) svaki sustav definiran člankom 2. točkom (a), koji je utvrđen zakonom države članice i koji posluje sa svim valutama, eurom ili drugim valutama koje se u sustavu preračunavaju jedna u drugu;
  - (b) svakog sudionika u takvom sustavu;
  - (c) kolateralno osiguranje dano u vezi sa:
    - sudjelovanjem u sustavu, ili

- poslovanjem središnjih banaka država članica ili Europske središnje banke u njihovoj funkciji središnjih banaka.”

5 Prema članku 2. navedene direktive:

„U smislu ove [direktive]:

(a) ‚sustav‘ znači formalni sporazum:

- među tri ili više sudionika – ne uključujući upravitelja tog sustava, mogućeg posrednika za namire, moguću glavnu stranku, moguću klirinšku kuću, mogućeg posrednog sudionika – sa zajedničkim pravilima i standardiziranim sporazumima o prijebu, sa ili bez glavne stranke, ili o izvršenju naloga za prijenos među sudionicima,
- određen zakonom države članice kojega su odabrali sudionici; sudionici, međutim, mogu odabrati samo zakon države članice u kojoj najmanje jedan od njih ima svoje glavno sjedište, i
- koji je odabran, bez utjecaja na druge strože uvjete općeg zahtjeva koje propisuje nacionalni zakon, kao sustav koji država članica, čiji se zakon primjenjuje, nakon što se uvjeri u svrhovitost pravila sustava, prijavljuje Komisiji.

[...]

(b) ‚ustanova‘ znači:

- kreditnu instituciju kako je definirana u članku 4. stavku 1. Direktive 2006/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2006. o osnivanju i obavljanju djelatnosti kreditnih institucija (preinaka) (SL 2006., L 177, str. 1.), uključujući institucije navedene u članku 2. te Direktive,
- investicijsko društvo kako je definirano u članku 4. stavku 1. točki 1. [Direktive 2004/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o tržištima financijskih instrumenata te o izmjeni direktiva Vijeća 85/611/EEZ i 93/6/EEZ i Direktive 2000/12/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 93/22/EEZ (SL 2004., L 145, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 4., str. 29.)], osim institucija iz njezinog članka 2. stavka 1.,
- javna državna tijela i javna trgovačka društva, ili
- svako trgovačko društvo čije je glavno sjedište izvan Zajednice, a čije funkcije odgovaraju kreditnim ustanovama ili investicijskim trgovačkim društvima u Zajednici koje su definirane u alinejama 1. i 2.,

koje sudjeluje u sustavu i koje je odgovorno za podmirenje financijskih obveza koje proizlaze iz naloga za prijenos unutar tog sustava.

[...]

(c) ‚glavna stranka‘ znači subjekt koji posreduje između ustanova u sustavu i koji djeluje kao isključiva stranka tih ustanova vezano za njihove naloge za prijenos;

(d) ‚posrednik za namire‘ znači subjekt koji otvara ustanovama i/ili glavnoj stranci koji sudjeluju u sustavima, račune namire preko kojih se namiruju nalozi za prijenos unutar sustava i, ovisno o slučaju, osigurava kredit tim ustanovama i/ili glavnim strankama za potrebe namire;

- (e) ‚klirinška kuća‘ znači subjekt koji je odgovoran za izračunavanje neto stanja ustanova, moguće glavne stranke i/ili mogućeg posrednika za namiru;
- (f) ‚sudionik‘ znači institucija, glavna stranka, posrednik za namire, klirinška kuća ili upravitelj sustava.

Prema pravilima sustava, isti sudionik može djelovati kao glavna stranka, posrednik za namiru ili klirinška kuća te obavljati samo dio ili sve ove poslove.

Država članica može odlučiti da se za potrebe ove Direktive neizravni sudionik može smatrati sudionikom kada je to opravdano na temelju sistemskog rizika. Kada se neizravni sudionik smatra sudionikom na temelju sistemskog rizika, to ne ograničava odgovornost sudionika preko kojeg neizravni sudionik sustavu prosljeđuje naloge za prijenos.

- (g) ‚neizravni sudionik‘ znači institucija, glavna stranka, posrednik za namire, klirinška kuća ili upravitelj sustava u ugovornom odnosu sa sudionikom u sustavu koji izvršava naloge za prijenos, što posrednom sudioniku omogućuje prosljeđivanje naloga kroz sustav pod uvjetom da je upravitelju sustava neizravni sudionik poznat.

[...]

- (i) nalog za prijenos‘ znači:

- svaku uputu sudionika da se primatelju na raspolaganje stavi određen iznos novca knjiženjem na računima kreditne institucije, središnje banke, glavne stranke ili posrednika za namire ili svaku uputu iz koje proizlazi preuzimanje ili ispunjenje obveze plaćanja kako je definirana pravilima sustava, ili
- nalog sudionika za prijenos prava na ili interesa u jamstvu ili vrijednosnim papirima knjiženjem u registar ili drugdje;

[...]

- (p) ‚upravitelj sustava‘ znači subjekt ili subjekti koji su pravno odgovorni za rad sustava. Upravitelj sustava također može biti posrednik za namire, glavna stranka ili klirinška kuća.”

6 U skladu s člankom 3. iste direktive:

„1. Nalozi za prijenos i saldiranje valjani su i obvezujući za treće osobe čak i u slučaju otvaranja stečajnog postupka nad sudionikom pod uvjetom da su nalozi za prijenos u sustav ušli prije trenutka otvaranja stečajnog postupka kako je definiran u članku 6. stavku 1. Ovo se primjenjuje čak i u slučaju otvaranja stečajnog postupka nad sudionikom (u dotičnom sustavu ili u interoperativnom sustavu) ili upraviteljem interoperativnog sustava koji nije sudionik.

[...]

3. Trenutak ulaza naloga za prijenos u sustav definiraju pravila tog sustava. Ako su u nacionalnom zakonu koji regulira sustav navedeni uvjeti koji se odnose na trenutak ulaza, pravila sustava moraju biti u skladu s tim uvjetima

[...]”

## Glavni postupak i prethodna pitanja

7. Kipars AI, vlasnik standardnog tekućeg računa u banci Latvijas Krājbanka, 17. studenoga 2011. izdao je potonjoj nalog za prijenos svih raspoloživih sredstava na tom tekućem računu na drugi račun koji on ima u drugoj bankovnoj instituciji. Taj je nalog unesen u unutarnji sustav namire banke Latvijas Krājbanka te su sredstva skinuta s tekućeg računa društva Kipars AI i zabilježena na prijelaznom računu banke Latvijas Krājbanka radi prijenosa. Nalog za plaćanje nije, međutim, bio izvršen jer je nekoliko sati nakon toga Finānsu un kapitāla tirgus komisija (Komisija za financije i tržišta kapitala, Latvija) zabranila banci Latvijas Krājbanka izvršavanje svih transakcija u vezi s iznosima većim od 100 000 eura i ta je banka nakon toga proglašena insolventnom. KPMG Baltics postavljen je za stečajnog upravitelja banke Latvijas Krājbanka.
8. Budući da su sud prvog stupnja i žalbeni sud prihvatili tužbu društva Kipars AI radi izvršenja naloga za plaćanje, KPMG Baltics uložio je kasacijsku žalbu sudu koji je uputio zahtjev. U okviru tog postupka društvo Kipars AI poziva se osobito na odredbe Direktive 98/26. Iako sud koji je uputio zahtjev u načelu smatra da se ta direktiva ne primjenjuje u odnosima između pojedinaca i kreditnih institucija, pa tako ni na nalog za plaćanje u glavnom postupku, ipak ima određene sumnje s tim u vezi, smatrajući da bi pojam „nalog za prijenos” u smislu navedene direktive mogao također obuhvaćati takav nalog za plaćanje s obzirom na prirodu prijenosa sredstava.
9. U tim je okolnostima Augstākā tiesa (Vrhovni sud, Latvija) odlučila prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Obuhvaća li pojam ‚nalog za prijenos’ za potrebe [Direktive 98/26] nalog za plaćanje koji je deponent izdao kreditnoj instituciji radi prijenosa sredstava drugoj kreditnoj instituciji?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, treba li članak 3. stavak 1. [Direktive 98/26] – koji utvrđuje da su ‚[n]alozī za prijenos i saldiranje valjani [...] i obvezujući za treće osobe čak i u slučaju otvaranja stečajnog postupka nad sudionikom pod uvjetom da su nalozi za prijenos u sustav ušli prije trenutka otvaranja stečajnog postupka kako je definiran u članku 6. stavku 1. Ovo se primjenjuje čak i u slučaju otvaranja stečajnog postupka nad sudionikom (u dotičnom sustavu ili u interoperativnom sustavu) ili upraviteljem interoperativnog sustava koji nije sudionik’ – tumačiti na način da se može smatrati da je nalog poput onoga u glavnom postupku ‚ušao u sustav’ i da ga treba izvršiti?”

## Nadležnost Suda

10. KPMG Baltics i latvijska vlada u biti osporavaju nadležnost Suda za davanje odgovora na prethodna pitanja, s obrazloženjem da nalog za plaćanje o kojem je riječ u glavnom postupku ne ulazi u područje primjene Direktive 98/26 i da stoga spor u glavnom postupku nije povezan s pravom Unije.
11. S tim u vezi, kao prvo, treba napomenuti da svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev želi utvrditi upravo potpada li nalog za plaćanje o kojem je riječ u glavnom postupku pod pojam „nalog za prijenos” u smislu Direktive 98/26 i ulazi li stoga u njezino područje primjene. Stoga je argumentacija društva KPMG Baltics i latvijske vlade prema kojoj taj nalog za plaćanje ne ulazi u to područje primjene nerazdvojivo povezana s odgovorom koji treba dati na prvo meritorno pitanje i stoga ne utječe na nadležnost suda da na njega odgovori (vidjeti analogijom presude od 10. rujna 2015., *Wojciechowski*, C-408/14, EU:C:2015:591, t. 29. i od 26. rujna 2018., *Staatssecretaris van Veiligheid en justitie (Suspendivni učinak žalbe)*, C-180/17, EU:C:2018:775, t. 19. i navedenu sudsku praksu).

- 12 Kao drugo, u vezi s drugim pitanjem, ono se postavlja samo u slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, odnosno u slučaju da nalog za plaćanje o kojem je riječ u glavnom postupku ulazi u područje primjene Direktive 98/26. U tim okolnostima za drugo pitanje također se ne može smatrati da nije u nadležnosti Suda.
- 13 Iz toga proizlazi da je Sud nadležan odgovoriti na upućena pitanja.

### **O prethodnim pitanjima**

- 14 Prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita potpada li nalog za plaćanje poput onoga u glavnom postupku, koji je vlasnik standardnog tekućeg računa izdao kreditnoj instituciji radi prijenosa sredstava drugoj kreditnoj instituciji, pod pojam „nalog za prijenos” u smislu Direktive 98/26 i ulazi li stoga u njezino područje primjene.
- 15 Kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 1. do 4. te direktive, njezin je cilj smanjivanje sistemskog rizika i osiguravanje stabilnosti u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnih papira, smanjivanjem na najmanju mjeru poremećaja u sustavu izazvanog stečajnim postupkom protiv jednog od njegovih sudionika.
- 16 U tu svrhu Direktiva propisuje, osobito u članku 3. stavku 1., da su nalozi za prijenos valjani i obvezujući za treće osobe čak i u slučaju otvaranja stečajnog postupka nad sudionikom, pod uvjetom da su ti nalozi u sustav ušli prije trenutka otvaranja stečajnog postupka.
- 17 U ovom slučaju nalog za plaćanje o kojem je riječ u glavnom predmetu izdalo je društvo *Κipars AI*, vlasnik standardnog tekućeg računa u banci Latvijas Krājbanka, toj banci radi prijenosa svih raspoloživih sredstava na tom tekućem računu na račun koji društvo *Κipars AI* ima u drugoj kreditnoj instituciji. Radi utvrđivanja potpada li takav nalog za plaćanje pod pojam „nalog za prijenos” u smislu Direktive 98/26 i ulazi li stoga u njezino područje primjene, treba uputiti na članak 1. te direktive, koji se odnosi na njezino područje primjene, kao i na definicije iz njezina članka 2.
- 18 S tim u vezi, u skladu s člankom 1. Direktive 98/26, njezine odredbe primjenjuju se na svaki sustav, kako je definiran člankom 2. točkom (a), na svakog sudionika u takvom sustavu kao i na kolateralno osiguranje dano u vezi sa sudjelovanjem u takvom sustavu ili u okviru poslovanja središnjih banaka država članica ili Europske središnje banke u njihovoj funkciji središnjih banaka.
- 19 U članku 2. točki (a) te direktive pojam „sustav” definiran je na način da obuhvaća, u biti, formalni sporazum između triju ili više sudionika, sa zajedničkim pravilima i standardiziranim sporazumima o prijebu ili o izvršenju naloga za prijenos među sudionicima.
- 20 Kada je riječ o pojmu „nalog za prijenos”, iz članka 2. točaka (a), (b) i (i) Direktive 98/26 proizlazi da on obuhvaća samo upute koje uključuju financijske obveze koje izdaju sudionici u tom sustavu, u okviru tog sustava, drugim sudionicima, zaduženima za njihovo izvršenje. Nasuprot tomu, taj pojam ne obuhvaća upute koje uključuju financijske obveze koje izdaju treće osobe, izvan tog sustava.
- 21 Tom značenju pojma „nalog za prijenos” govori u prilog i članak 3. stavak 1. te direktive, koji zaštitu iz te odredbe naloga za prijenos podvrgava uvjetu da su oni „u sustav ušli”.
- 22 Usto i prije svega, to značenje potvrđuje i okolnost da, kao što to proizlazi iz točke 15. ove presude, navedena direktiva slijedi jasno određen i ograničen cilj, koji se sastoji od smanjivanja sistemskog rizika i osiguravanja stabilnosti sustava obuhvaćenih tom direktivom, smanjivanjem utjecaja stečajnih postupaka na te sustave. Naime, sve dok nijedan od sudionika sustava nije u njega unio uputu koja uključuje financijske obveze, njezino neizvršavanje zbog stečajnog postupka ne stvara sistemski rizik i ne utječe na stabilnost tog sustava. Proširivanje zaštite predviđene tom direktivom za naloge za

prijenos koje izdaju sudionici takvih sustava, u tim sustavima, na upute koji uključuju financijske obveze koje izdaju treći, izvan takvih sustava, prelazilo bi okvire onoga što je potrebno za ostvarenje cilja koji se slijedi Direktivom 98/26.

- 23 Stoga, radi utvrđivanja ulazi li nalog za plaćanje poput onoga u glavnom postupku u područje primjene Direktive 98/26, treba provjeriti može li se smatrati da ga je izdao jedan od sudionika sustava u okviru tog sustava, kako je definiran u članku 2. točki (a) te direktive.
- 24 U članku 2. točki (f) Direktive 98/26 taksativno se nabrajaju subjekti koji potpadaju pod pojam „sudionik”. On može biti „institucija”, „glavna stranka”, „posrednik za namire”, „klirinška kuća” ili „upravitelj sustava”. Ti su subjekti precizno definirani u članku 2. točkama (b) do (e) i (p) te direktive.
- 25 Međutim, iz definicija koje se nalaze u tim odredbama, kako su navedene u točki 5. ove presude, proizlazi da vlasnik standardnog tekućeg računa, poput društva *Ķipars AI*, ne odgovara nijednom od tih subjekata. Konkretno, vlasnik tekućeg računa ne potpada pod pojam „ustanove”, s obzirom na to da se taj pojam, u skladu s člankom 2. točkom (b) te direktive, odnosi samo na subjekte koje se može obvezati da izvrše financijske obveze koje proizlaze iz naloga za prijenos izdanih u sustavu, među kojima su, osobito, kreditne institucije i investicijska društva.
- 26 Doduše, članak 2. točka (f) treći podstavak Direktive 98/26 državama članicama priznaje mogućnost da za potrebe te direktive odluče da će se neizravni sudionik smatrati sudionikom, kada je to opravdano na temelju sistemskog rizika. Međutim, ni iz jednog elementa spisa koji je Sudu na raspolaganju ne može se zaključiti da je Republika Latvija iskoristila tu mogućnost. U svakom slučaju, iz definicije pojma „neizravni sudionik” iz članka 2. točke (g) te direktive proizlazi da su subjekti koji mogu potpadati pod taj pojam isti kao što su to oni obuhvaćeni pojmom „sudionik”, kako su navedeni u točki 24. ove presude, s time da je razlika između sudionika i neizravnog sudionika u tome što je prvi izravno povezan sa sustavom, dok je drugi s njime povezan posredstvom ugovornog odnosa sa sudionikom. Međutim, budući da vlasnik standardnog tekućeg računa, poput društva *Ķipars AI*, ne odgovara nijednom od tih subjekata, ne može ga se smatrati neizravnim sudionikom u smislu članka 2. točke (f) te direktive.
- 27 Stoga se za nalog za plaćanje koji je izdao vlasnik standardnog tekućeg računa ne može smatrati da ga je izdao sudionik u sustavu u smislu članka 2. točaka (a) i (f) Direktive 98/26. Iz toga slijedi da, kao što su to istaknule i sve stranke koje su podnijele očitovanja Sudu, takav nalog za plaćanje ne potpada pod pojam „nalog za prijenos” u smislu navedene direktive niti ulazi u njezino područje primjene.
- 28 S obzirom na navedeno, na prvo pitanje treba odgovoriti u smislu da nalog za plaćanje poput onoga u glavnom postupku, koji je vlasnik standardnog tekućeg računa izdao kreditnoj instituciji radi prijenosa sredstava drugoj kreditnoj instituciji, ne potpada pod pojam „nalog za prijenos” u smislu Direktive 98/26 niti ulazi u njezino područje primjene.
- 29 Uzimajući u obzir odgovor na prvo pitanje, na drugo pitanje nije potrebno odgovoriti.

### **Troškovi**

- 30 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

**Nalog za plaćanje poput onoga u glavnom postupku, koji je vlasnik standardnog tekućeg računa izdao kreditnoj instituciji radi prijenosa sredstava drugoj kreditnoj instituciji, ne potpada pod pojam „nalog za prijenos” u smislu Direktive 98/26/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 1998. o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnih papira, kako je izmijenjena Direktivom 2009/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009., niti ulazi u njezino područje primjene.**

Potpisi